

Criteria for choosing a spouse and their relationship with religious values among students of Yazd Shahid Sadoughi University of Medical Sciences: a cross-sectional study

Zahra Pourmovahed (PhD)^{*1}, Mohammad Hasanzadeh Naeeni (MS st)²,
Behzad Roozbeh (DDs)³, Parinaz Rouzbeh (Pharm St)⁴

1. Department of Nursing Education, Research Center for Nursing and Midwifery Care, Non-communicable Diseases Research Institute, School of Nursing and Midwifery, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran

2. Student Research Committee, School of Nursing and Midwifery, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran

3. Department of Endodontics, School of Dentistry, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Yazd, Iran

4. School of Pharmacy, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran

Corresponding Author: Z. Pourmovahed (PhD)

Address: Department of Nursing Education, School of Nursing and Midwifery, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran.

Tel: +98 (35) 38241751 E-mail: z.pourmovahed@ssu.ac.ir

Article Info ABSTRACT

Article Type:	Background and Objective: Students are about to get married, so they should make this decision with due care and attention. The aim of this study was to determine the criteria for choosing a marriage partner and their relationship with religious values among students of Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd.
Research Article	Methods: This cross-sectional study was conducted on 180 students of Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd. Random sampling was conducted in 2022 using a multistage stratified method. Demographic questionnaires, Mate Selection Criteria Inventory (MSCI), and Glock and Stark religiosity scale were completed. The data were analyzed using SPSS 26.
Received: Jun 17 th 2025	Findings: Among the criteria for choosing a spouse, students gave the highest score to the cultural dimension (69.83±10.28) and the lowest score to the economic dimension (16.29±2.89). In terms of religious values, they also gave the highest score to the faith dimension (16.61±6.17) and the lowest to the rituals dimension (9.63±6.36). A statistically significant correlation was found between religious values and the criteria for choosing a spouse (p=0.03, r=0.32).
Revised: Aug 20 th 2025	Conclusion: Students gave the highest score to the cultural dimension and the lowest score to the economic dimension. The results of this study can be used to maintain and improve students' health and refer them to premarital counseling. There is a need for university planners to provide a platform for students to familiarize and educate themselves with the right criteria for choosing a spouse, especially in the moral and religious dimensions.
Accepted: Aug 27 th 2025	Keywords: Religious values, Criteria, Choosing a spouse, Students
Published online: Sep 6 th 2025	

Cite this article: Pourmovahed Z, Hasanzadeh Naeeni M, Roozbeh B, Rouzbeh P. Criteria for choosing a spouse and their relationship with religious values among students of Yazd Shahid Sadoughi University of Medical Sciences: a cross-sectional study. *Caspian Journal of Health and Aging*. 2025; 10 (1): 28-37. DOI: [10.22088/cjhaa.10.1.3](https://doi.org/10.22088/cjhaa.10.1.3)

ملاک‌های انتخاب همسر و ارتباط آن با ارزش‌های دینی در بین دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد: یک مطالعه مقطعی

زهرا پورموحد (PhD)^{۱*}، محمد حسن‌زاده نایینی (MS St)^۲، بهزاد روزبه (DDs)^۳، پریناز روزبه (Pharm St)^۴

۱. مرکز تحقیقات مراقبت‌های پرستاری و مامایی، پژوهشکده بیماری‌های غیر واگیر، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، یزد، ایران
۲. کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، یزد، ایران
۳. دستیار تخصصی گروه اندودانتیکس، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، یزد، ایران
۴. دانشکده داروسازی، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، یزد، ایران

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله:	سابقه و هدف: دانشجویان در آستانه‌ی ازدواج هستند، بنابراین باید در این انتخاب دقت و توجه لازم را به کار گیرند. این پژوهش با هدف تعیین ملاک‌های انتخاب همسر و ارتباط آن با ارزش‌های دینی در بین دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد انجام شد.
مقاله پژوهشی	
دریافت:	مواد و روش‌ها: این پژوهش یک مطالعه‌ی مقطعی بوده که روی ۱۸۰ نفر از دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد انجام شد. نمونه‌گیری به‌صورت تصادفی و به روش چند مرحله‌ای طبقه‌ای در سال ۱۴۰۱ انجام شد. پرسشنامه‌های دموگرافیک، ملاک‌های انتخاب همسر و سنجش دین‌داری Glock و Stark تکمیل گردید. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۶ تجزیه و تحلیل شد.
۱۴۰۴/۳/۲۷	
اصلاح:	یافته‌ها: دانشجویان در ملاک‌های انتخاب همسر بیشترین نمره را به بعد فرهنگی (۶۹/۸۳±۱۰/۲۸) و کمترین نمره را به بعد اقتصادی (۱۶/۲۹±۲/۸۹) دادند. همچنین در ارزش‌های دینی، بیشترین نمره را به بعد اعتقادی (۱۶/۶۱±۶/۱۷) و کمترین نمره را به بعد مناسکی (۹/۶۳±۶/۳۶) دادند. بین ارزش‌های دینی و ملاک‌های انتخاب همسر رابطه آماری معنادار مشاهده شد ($R=0/32$, $P=0/03$).
۱۴۰۴/۵/۲۹	
پذیرش:	نتیجه‌گیری: دانشجویان بیشترین نمره را به بعد فرهنگی و کمترین نمره را به بعد اقتصادی دادند. نتایج این مطالعه می‌تواند در جهت حفظ و ارتقاء سلامت دانشجویان و ارجاع آن‌ها برای دریافت مشاوره قبل از ازدواج مورد استفاده قرار گیرد. لازم است برنامه ریزان دانشگاه بستری را فراهم نمایند تا دانشجویان با معیارهای صحیح انتخاب همسر آشنا شوند و به خصوص در ابعاد اخلاقی و مذهبی به آن‌ها آموزش داده شود.
۱۴۰۴/۶/۱۵	
انتشار:	واژه‌های کلیدی: ارزش‌های دینی، ملاک، انتخاب همسر، دانشجویان

استناد: زهرا پورموحد، محمد حسن‌زاده نایینی، بهزاد روزبه، پریناز روزبه. ملاک‌های انتخاب همسر و ارتباط آن با ارزش‌های دینی در بین دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد: یک مطالعه مقطعی. نام مجله سلامت و سالمندی خزر، ۱۴۰۴؛ ۱۰ (۱): ۳۷-۲۸.

سابقه و هدف

خانواده بنیادی‌ترین نهاد اجتماعی است که هسته اصلی جامعه را تشکیل می‌دهد. هرچند خانواده کوچک‌ترین عضو اجتماع به شمار می‌رود اما بزرگ‌ترین و مؤثرترین واحد تربیتی در جوامع مختلف محسوب می‌شود. خانواده محیطی است که فرد در آن متولد شده و شخصیت وی پایه‌ریزی می‌شود، از این رو نقش اصلی و محوری در شکل‌گیری هویت فرد دارد (۱). همین افراد، جامعه را تشکیل خواهند داد و به همین دلیل عملکرد خانواده شاخصی برای سنجش عملکرد جامعه است. هرچه عملکرد خانواده سالم‌تر و مطلوب‌تر باشد جامعه نیز به همان نسبت از سلامت و عملکرد بهتری برخوردار خواهد بود (۲). اگر بین اعضای خانواده پیوند عاطفی و محکمی وجود نداشته باشد، آن‌ها نمی‌توانند عملکرد و کارکرد مناسب و مطلوب داشته باشند (۳). خانواده بیش از هر چیز بر پایه دوستی و مودت میان اعضای آن استوار است که در این بین پیوند و ارتباط زن و مرد از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. سرآغاز و شروع تشکیل خانواده ازدواج است که برای بسیاری از افراد تغییری اساسی در زندگی است. مسئله ازدواج و تشکیل خانواده از مهم‌ترین اتفاقات و رخدادها در طول زندگی هر انسانی است که با انتخاب همسر آغاز می‌شود (۴). اقدام به انتخاب همسر برای بعضی افراد کاری بسیار مشکل است (۵). ملاک‌های انتخاب همسر به صورت انتظارات و ادراکاتی که از همسر آینده می‌رود تعریف می‌شود که بسیاری از اوقات نیز می‌تواند با هیجانات آمیخته شود (۶). انتخاب همسر چه برای زن و چه برای مرد بسیار سرنوشت‌ساز است زیرا باید تا آخر عمر در کنار هم بوده و شریک و همراه غم و شادی یکدیگر باشند، بنابراین باید در این انتخاب دقت و توجه لازم را به کار گرفت. انتخاب نادرست و با بینش و تأمل ناکافی نه تنها سبب ناسازگاری و طلاق بین زوجین می‌شود بلکه با تأثیر بر تربیت فرزندان بهداشت روانی اعضا جامعه را نیز تحت‌الشعاع قرار می‌دهد (۷). انتخاب همسر به یکی از نگرانی‌ها و دغدغه‌های جامعه بخصوص برای افراد در شرف ازدواج از جمله جوانان و دانشجویان تبدیل شده است (۸) و با توجه به این که متأسفانه امروزه بسیاری از ازدواج‌ها پس از مدت کوتاهی به شکست می‌انجامد، درک چرایی این موضوع می‌تواند به یافتن راه حل این معضل کمک کند (۹).

یکی از عواملی که می‌تواند بر باورهای افراد در مورد ازدواج تأثیر بگذارد ارزش‌های دینی و مذهب است (۱۰). مذهب به عنوان مؤثرترین ملجأ روانی نه تنها می‌تواند به زندگی معنا بخشد بلکه روابط زناشویی را تقویت کرده و آن را استحکام بخشد (۱۱) مذهب مجموعه‌ای سازمان‌یافته از باورهاست که شامل رسومات، ارزش‌های اخلاقی و مشارکت در جامعه جهت اعتقاد راسخ‌تر به یک منبع قدرتمند و یاد خدا می‌باشد (۱۲). بدون شک انسان بدون دین و تهذیب به سعادت نخواهد رسید و زندگی وی تباه می‌شود (۱۳). مطالعات متفاوتی به وجود ارتباطی مثبت بین مذهب و خانواده اشاره و بر آن تأکید کرده‌اند، به این صورت که مذهب باعث سلامت روانی اجتماعی افراد خانواده شده و روابط زناشویی را تقویت می‌کند (۱۴). به علاوه فرهنگ اسلامی ما ریشه و اساس بسیاری از سنت‌های ازدواج است لذا آگاهی و آشنایی با نظرات و دیدگاه‌های مذهبی و ارزش‌های دینی می‌تواند در امر ازدواج و انتخاب همسر مؤثر واقع شده و راهگشا باشد (۵). مذهب می‌تواند با تأثیر بر باور و تفسیر افراد از ازدواج بر مهرورزی، وفاداری، تعهد و فراهم آوردن اسباب آرامش یکدیگر توسط زوجین تأثیر بگذارد (۱۰). افرادی که به ارزش‌های دینی پایبند هستند از سطح تعهد بالایی برخوردارند اما افرادی که به خدا ایمان ندارند انسجام و آرامش درونی نداشته و همین موضوع خود مسبب بسیاری از اختلافات زندگی خانوادگی می‌شود. ازدواج با افراد ناهمسان مذهبی از نشانه‌های ضعف اجتماعی است که این موضوع در میان افراد جوان و کسانی که موقعیت اقتصادی اجتماعی پایین‌تری دارند بیشتر به چشم می‌خورد (۱۵). ملاک‌های ازدواج و انتخاب همسر همیشه ثابت نبوده و بسته به زمان و مکان مختلف، متفاوت است (۱۶). فضل‌اللهی قمشی و همکاران (۱۳۹۴) در قم بیان کردند که مهم‌ترین معیارهای انتخاب همسر از نگاه دانشجویان به ترتیب عفت و پاکدامنی، نجابت خانوادگی و شخصی، صداقت و قابل‌اعتماد بودن بوده است (۱۷). درحالی‌که سامانی و همکاران (۲۰۰۷) در شیراز اعلام کردند که مهم‌ترین معیارها برای زنان عفت، فضیلت، مذهب، تحصیلات، ویژگی‌های خانوادگی و برای مردان ظاهر بدنی، عفت، تحصیلات و ویژگی‌های خانوادگی بود (۱۸).

آمارها نشان می‌دهد که در سال‌های اخیر میزان ازدواج‌های ناموفق و طلاق در کشور مابین جوانان افزایش چشمگیری داشته است (۱۹) به طوری که اختلافات زناشویی و طلاق از معضلات مهم جامعه و جزء رویدادهای فشارزای زندگی محسوب می‌شود (۲۰). از آنجایی که برای برنامه‌ریزی و حل مشکل ابتدا باید عوامل بوجود آورنده آن شناسایی شود، لازم است تا معیارها و ملاک‌های جوانان برای ازدواج مشخص گردد و چون دانشجویان قشر جوان و در آستانه‌ی ازدواج هستند و نقشی مهم و حساس در آینده‌ی جامعه دارند (۱۷)، آگاهی یافتن از ملاک‌های آنان برای ازدواج می‌تواند چراغ راهی برای شناسایی مشکلات ازدواج و خانواده باشد. با توجه به اهمیت موضوع انتخاب همسر در جوانان به‌ویژه دانشجویان و نظر به این که تاکنون در خصوص ارتباط آن با ارزش‌های دینی مطالعه‌ای بر روی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی یزد انجام نشده، این پژوهش با هدف تعیین ملاک‌های انتخاب همسر و ارتباط آن با ارزش‌های دینی در بین دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد انجام شد.

مواد و روش‌ها

این مطالعه‌ی توصیفی روی ۱۸۰ نفر از دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد در سال ۱۴۰۱ انجام شد. برای تعیین حجم نمونه ابتدا یک مطالعه پایلوت بر روی ۳۰ دانشجو انجام گرفت. با در نظر گرفتن دقت ۰/۰۵ و ضریب اطمینان ۹۵٪، حجم نمونه ۱۸۰ نفر در نظر گرفته شد.

$$n = \frac{Nz^2pq}{Nd^2 + z^2pq}$$

$$N = ۳۴۰, Z = ۱/۹۶, p=q = ۰/۵, d = ۰/۰۵$$

معیارهای ورود به مطالعه شامل: مجرد بودن، تمایل داشتن برای شرکت در پژوهش و اشتغال به تحصیل در یکی از دانشکده‌های دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد بود. معیار خروج از مطالعه نیز، مهمان یا انتقالی بودن از دانشگاه‌های دیگر و فارغ‌التحصیل شدن در هنگام نمونه‌گیری بود.

واحدهای پژوهش از دانشکده‌های پرستاری و مامایی (۵۴ نفر)، دندانپزشکی (۳۲ نفر)، پزشکی (۴۰ نفر)، داروسازی (۲۶ نفر) و بهداشت (۲۸ نفر) انتخاب شدند. نمونه‌گیری به صورت تصادفی و به روش چندمرحله‌ای طبقه‌ای انجام شد، بدین‌صورت که در مرحله اول دانشکده‌ها به عنوان یک طبقه در نظر گرفته شدند و سپس با توجه به درصد دانشجویان پذیرفته شده در هر دانشکده نسبت به دانشجویان کل دانشگاه به هر دانشکده سهمیه داده شد... در هر رشته بر اساس لیست دانشجویان ترم دوم به بعد به‌طور تصادفی و بر اساس سهمیه مورد نظر دانشجویان انتخاب شدند. برای دانشجویان اهداف مطالعه و چگونگی تکمیل پرسشنامه شرح داده شد.

ابزار گردآوری داده‌ها فرم دموگرافیک شامل: سن، جنس، رشته تحصیلی، بومی یا خوابگاهی بودن، ملاک‌های انتخاب همسر Mate Selection Criteria Inventory (MSCI) و پرسشنامه ارزش‌های دینی گلاک و استارک بود (۲۲، ۲۱). پرسشنامه MSCI برای ارزیابی معیارهای انتخاب همسر طراحی شده و با طیف لیکرت (۱ = بی‌اهمیت تا ۵ = بسیار مهم) ارزیابی می‌شود. در ایران عیسی نژاد و همکاران در سال ۱۳۹۷ این پرسشنامه را بررسی و تأیید کردند. پس از تحلیل عاملی نه عامل کشف شد ۱-مهربانی و درک، ۲-داشتن پایگاه اجتماعی، ۳-قابل اعتماد بودن، ۴-داشتن تشابهات و خلاقیت، ۵-جاه‌طلبی، ۶-جذابیت فیزیکی، ۷-بافرهنگ بودن، ۸-رمانتیک بودن و ۹-خوش‌خلقی و از ۶۴ معیار پرسشنامه، ۶ معیار به دلیل بار عاملی کم از ساختار عامل حذف و در نهایت پرسشنامه با ۵۸ معیار تأیید شد. نمره‌ی بالا در این پرسشنامه نشان‌دهنده‌ی معیارهای درست‌تر و آگاهانه‌تر است. روایی و پایایی پرسشنامه ملاک‌های انتخاب همسر در ایران انجام شده و مرتبط با جامعه‌ی ایرانی می‌باشد. میزان آلفای کرونباخ کل عامل‌ها ۰/۸۵ بدست آمد (۲۱).

پرسشنامه‌ی ارزش‌های دینی توسط گلاک و استارک برای سنجش ارزش‌های دینی، نگرش و باورهای دینی طراحی شده است. این پرسشنامه دارای ۲۶ گویه می‌باشد. چهار بعد اعتقادی (با هفت گویه) عاطفی (با شش گویه) پیامدی (با شش گویه) و مناسکی (با هفت گویه) جهت سنجش میزان ارزش‌های دینی استفاده می‌شود. مقیاس اندازه‌گیری در این سنجش لیکرت است که هر گویه پنج درجه‌ی ارزشی: کاملاً موافق، موافق، بینابین، مخالف و کاملاً مخالف را شامل می‌شود و ارزش‌های هر گویه بین صفر تا چهارم تغییر می‌باشد. مجموع نمرات بین صفر تا ۱۰۴ است. نمرات ۰-۲۶ بیانگر ارزش دینی ضعیف، نمرات ۲۶-۷۸ بیانگر ارزش دینی متوسط و اندازه‌های ۷۸-۱۰۴ مبین ارزش دینی بالا می‌باشند. در آخرین اجرای این آزمون بر روی دانشجویان آلفای کرونباخ پرسشنامه ۰/۸۳ بوده است. این آزمون همچنین به دلیل استاندارد بودن دارای پایایی بالایی می‌باشد. مقدار الفا برای متغیرهای بعد اعتقادی ۰/۸۱، بعد عاطفی ۰/۷۵، بعد پیامدی ۰/۷۲ و بعد مناسکی ۰/۸۳ به دست آمد (۲۲).

داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۶ و سطح اطمینان ۹۵٪ مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفت. از آزمون‌های آماری توصیفی (میانگین و انحراف معیار) و تحلیلی (تی مستقل، همبستگی پیرسون، کای دو) استفاده شد. سطح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵ در نظر گرفته شد. پس از تصویب طرح و دریافت کد اخلاق از کمیته اخلاق دانشگاه و توضیح اهداف و روند پژوهش، رضایت آگاهانه از دانشجویان اخذ شد. نمونه‌ها به اختیار خود وارد پژوهش شدند. به آن‌ها اطمینان داده شد که اطلاعاتشان محرمانه خواهد ماند.

یافته‌ها

در این مطالعه دانشجویان در محدوده سنی (۲۰-۳۰ سال) و میانگین $21/36 \pm 2/12$ شرکت داشتند. $54/2\%$ دختر و $45/8\%$ پسر بودند. میانگین نمره ملاک‌های انتخاب همسر بر حسب مقطع تحصیلی، ترم تحصیلی، اشتغال دانشجویان، تحصیلات پدر و مادر تفاوت معنادار آماری نداشت ($p > 0/05$).

جدول ۱ نشان می‌دهد که میانگین نمره کل ملاک‌های انتخاب همسر دانشجویان ($246/98 \pm 32/98$) بود و دانشجویان بیشترین نمره را به بعد فرهنگی ($69/83 \pm 10/28$) و کمترین نمره را به بعد اقتصادی ($16/29 \pm 2/89$) دادند. نمرات ابعاد ملاک‌های انتخاب همسر در جدول یک به تفکیک آمده است.

جدول ۱. میانگین و انحراف معیار ملاک‌های انتخاب همسر و ابعاد آن در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهید

صدوقی یزد

متغیر	Mean±SD	بیشترین نمره	کمترین نمره
ملاک‌های انتخاب همسر	$246/98 \pm 32/98$	۲۹۵	۱۰۳
ابعاد	ظاهری $20/38 \pm 4/26$	۲۵	۵
	اخلاقی $55/10 \pm 9/50$	۷۰	۲۲
	فرهنگی $69/83 \pm 10/28$	۸۵	۲۹
	خانوادگی $62/34 \pm 8/81$	۷۰	۱۸
	اقتصادی $16/29 \pm 2/89$	۲۰	۶
	مذهبی $23/02 \pm 3/47$	۲۵	۵

میانگین نمره کل ارزش‌های دینی دانشجویان ($56/72 \pm 16/07$) بود و دانشجویان بیشترین نمره را به بعد اعتقادی ($16/61 \pm 6/17$) و کمترین نمره را به بعد مناسکی ($9/63 \pm 6/36$) دادند. نمرات ابعاد ارزش‌های دینی در جدول ۲ به تفکیک آمده است.

جدول ۲. میانگین و انحراف معیار نمره ارزش‌های دینی و ابعاد آن در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی

یزد

متغیر	Mean±SD	بیشترین نمره	کمترین نمره
ارزش‌های دینی	$56/72 \pm 16/07$	۱۰۰	۱۸
ابعاد	اعتقادی $16/61 \pm 6/17$	۲۸	۰
	عاطفی $14/84 \pm 5/68$	۲۴	۰
	پیامدی $15/64 \pm 3/87$	۲۴	۰
	مناسکی $9/63 \pm 6/36$	۲۴	۰

جدول ۳: رابطه بین ارزش‌های دینی و ملاک‌های انتخاب همسر را نشان می‌دهد و همان‌طور که مشاهده می‌شود بین دو متغیر رابطه مثبت معنادار وجود دارد ($r = 0/32$, $P = 0/03$).

جدول ۳. ضریب همبستگی پیرسون جهت بررسی رابطه بین ارزش‌های دینی و ملاک‌های انتخاب همسر در دانشجویان مورد مطالعه

متغیرها	ضریب همبستگی	*Sig	N
ارزش‌های دینی و ملاک‌های انتخاب همسر	۰/۳۲	۰/۰۳	۱۸۰

میانگین ملاک‌های انتخاب همسر در دانشجویان دختر در بعد فرهنگی ($71/75 \pm 10/08$) بیشتر از دانشجویان پسر ($66/38 \pm 9/86$) بوده و با آزمون تی مستقل تفاوت آماری معنی‌دار را نشان داد ($p = 0/01$). اما در سایر ابعاد ($p > 0/05$) و در کل، میانگین نمره ملاک‌های انتخاب همسر بین دانشجویان دختر با پسر دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد تفاوت معنی‌دار نداشت ($p = 0/13$). (جدول ۴)

جدول ۴. توزیع میانگین و انحراف معیار ملاک‌های انتخاب همسر بر حسب جنس دانشجویان مورد مطالعه

متغیر	جنس	Mean±SD	p-value	t
بعد ظاهری	پسر	۱۹/۶۴±۵/۱۵	۰/۲۰	۱/۶۳
	دختر	۲۰/۸۰±۳/۶۵		
بعد اخلاقی	پسر	۵۳/۷۳±۸/۱۱	۰/۲۹	۰/۱۵
	دختر	۵۵/۸۶±۱۰/۱۷		
بعد فرهنگی	پسر	۶۶/۳۸±۹/۸۶	۰/۰۱	۰/۰۸
	دختر	۷۱/۷۵±۱۰/۰۸		
بعد خانوادگی	پسر	۶۱/۸۸±۷/۱۲	۰/۷۰	۰/۷۱
	دختر	۶۲/۶۰±۹/۶۷		
بعد اقتصادی	پسر	۱۵/۵۵±۲/۹۶	۰/۰۶	۰/۹۲
	دختر	۱۶/۷۰±۲/۷۹		
بعد مذهبی	پسر	۲۳/۰۰±۲/۷۷	۰/۹۶	۱/۰۲
	دختر	۲۳/۰۳±۳/۸۳		
نمره کل	پسر	۲۴۰/۲۰±۲۶/۲۳	۰/۱۳	۰/۵۲
	دختر	۲۵۰/۷۷±۳۵/۸۵		

جدول ۵ نشان می‌دهد که میانگین ملاک‌های انتخاب همسر در دانشجویان خوابگاهی ($21/97 \pm 2/99$) در بعد ظاهری بیشتر از دانشجویان بومی ($19/23 \pm 4/67$) بوده و با آزمون تی مستقل تفاوت آماری معنی‌دار را نشان داد ($p = 0/002$)؛ اما در کل میانگین نمره ملاک‌های انتخاب همسر بین دانشجویان بومی و خوابگاهی تفاوت معنی‌دار نداشت ($p = 0/15$).

جدول ۵. توزیع میانگین و انحراف معیار ملاک های انتخاب همسر بر حسب محل سکونت دانشجویان مورد مطالعه

متغیر	محل سکونت	Mean±SD	p-value	t
بعد ظاهری	بومی	۱۹/۲۳±۴/۶۷	۰/۰۰۲	۰/۰۷
	خوابگاهی	۲۱/۹۷±۲/۹۹		
بعد اخلاقی	بومی	۵۴/۲۷±۹/۹۰	۰/۳۱	۰/۱۲
	خوابگاهی	۵۶/۲۵±۸/۹۱		
بعد فرهنگی	بومی	۶۸/۲۳±۱۰/۳۳	۰/۰۷	۰/۸۱
	خوابگاهی	۷۲/۰۲±۹/۹۳		
بعد خانوادگی	بومی	۶۱/۹۴±۸/۸۱	۰/۶۰	۰/۵۳
	خوابگاهی	۶۲/۹۰±۸/۸۹		
بعد اقتصادی	بومی	۱۶/۱۶±۳/۰۹	۰/۶۰	۰/۴۲
	خوابگاهی	۱۶/۴۷±۲/۶۲		
بعد مذهبی	بومی	۲۳/۰۰±۳/۶۱	۰/۹۴	۱/۰۱
	خوابگاهی	۲۳/۰۵±۳/۳۲		
نمره کل	بومی	۲۴۲/۸۵±۳۳/۰۳	۰/۱۵	۰/۴۸
	خوابگاهی	۲۵۲/۶۷±۳۲/۵۲		

بحث و نتیجه گیری

در این مطالعه، دانشجویان بیشترین نمره را به بعد فرهنگی از ملاک های انتخاب همسر اختصاص دادند. در پژوهشی که توسط دربان و همکاران (۱۳۹۶) انجام شد، معیارهای حیطه ویژگی های ظاهری نسبت به حیطه های خانوادگی، اقتصادی، فرهنگی و مذهبی از اهمیت بیشتری برخوردار بود که با مطالعه ای ما همخوانی ندارد (۷) علت این تفاوت احتمالاً این است که در سال های اخیر بر نقش عوامل فرهنگی به عنوان یک عامل مهم بیشتر اهمیت داده می شود. در پژوهشی که توسط حرازی و همکاران انجام شد دانشجویان، با ایمان بودن، خوش اخلاقی، مسئولیت پذیری، وفاداری و جذابیت ظاهری را به عنوان معیارهای مهم انتخاب همسر بیان کردند که در برخی از حیطه ها با مطالعه ای حاضر همخوانی دارد (۲۳). در آموزه های دینی، ابعاد فرهنگی و مذهبی در ملاک های انتخاب همسر اهمیت خاص دارد که جوانان در شرف ازدواج باید به آن ها توجه داشته باشند (۷). در این مطالعه بعد فرهنگی بیشتر مورد توجه دانشجویان بوده و به نظر می رسد که رسانه های غیرمجاز در کم رنگ ساختن نقش اخلاقیات و فرهنگ بین دانشجویان ناتوان بوده اند. نتایج مطالعه ای حاضر نشان داد که دانشجویان کمترین نمره را به بعد اقتصادی از ملاک های انتخاب همسر اختصاص دادند. این نتیجه با مطالعه ای دربان و همکاران در این خصوص همخوانی ندارد. در مطالعه ای آن ها اکثر دانشجویان در مقطع دکترا تحصیل می کردند که شاید باعث شده سطح توقع آن ها بالا برود و موقعیت مالی و اجتماعی همسر از عوامل مهم در انتخاب همسر بوده باشد (۷).

از نتایج دیگر مطالعه ای حاضر آن بود که میانگین نمره ای ملاک های انتخاب همسر در دانشجویان دختر و پسر در بعد فرهنگی بیشتر از سایر ابعاد و در دختران بیشتر از پسرها بوده و بین آن ها از این لحاظ تفاوت آماری معنی دار مشاهده شد. مطالعه عباس زاده و همکاران نشان داد که زیبایی چهره برای پسران نسبت به دختران از اهمیت بیشتری برخوردار است که از این لحاظ با یافته های تحقیق ما همخوانی ندارد (۲۴). دربان و همکاران بیان می دارند که دختران بیشتر به حیطه ای مذهبی توجه دارند که تا حدودی با نتایج ما همخوانی دارد. علاقه ای دختران به مسائل فرهنگی و مذهبی بودن همسر شاید بدان علت باشد که ممکن است دختران تصور کنند افراد مذهبی تعهد و پایبندی بیشتری نسبت زندگی نشان می دهند.

علاوه بر این با توجه به نقش دین و مذهب به عنوان یک عامل تأثیرگذار در زندگی فردی و اجتماعی مردم ایران، ممکن است دختران اعتماد بیشتری به مردان مذهبی و دارای اصالت فرهنگی داشته باشند (۷).

نتایج مطالعه‌ی حاضر نشان داد که میانگین ملاک‌های انتخاب همسر در دانشجویان پرستاری در ابعاد ظاهری، اخلاقی و فرهنگی از بیشترین نمره برخوردار بوده است. دانشجویان دندانپزشکی در بعد خانوادگی و اقتصادی بیشترین نمره را داشتند. در بعد مذهبی نیز دانشجویان مامایی از بیشترین نمره برخوردار بودند؛ اما در نمره ملاک‌های انتخاب همسر بین دانشجویان رشته‌های مورد بررسی، تفاوت معنی‌دار مشاهده نشد و این نشان‌دهنده‌ی آن است که رشته تحصیلی نتوانسته در ملاک‌های انتخاب همسر مؤثر واقع شود. با این وجود آموزش‌های مدون در این زمینه ضروری به نظر می‌رسد (۲۵).

همچنین نتایج نشان داد که میانگین ملاک‌های انتخاب همسر در دانشجویان خوابگاهی در بعد ظاهری بیشتر از دانشجویان بومی بوده که از این لحاظ تفاوت آماری معنی‌دار داشتند که دلیل آن می‌تواند تفاوت‌های فرهنگی و محیط زندگی دانشجویان بومی و غیر بومی باشد. در این پژوهش مشخص شد که در رابطه با ارزش‌های دینی، دانشجویان مورد مطالعه بیشترین نمره را به بعد اعتقادی و کمترین نمره را به بعد مناسکی اختصاص دادند. بیجاری و همکاران (۱۳۹۸) بیان می‌دارند ویژگی‌های شخصیتی و اعتقادی در فرایند انتخاب همسر برای افراد بیش از هر چیزی حائز اهمیت است. در واقع اهمیت دادن به بایدها و نبایدهای مذهبی، فرائض دینی و باورها شامل طرز نگاه فرد به زندگی و نیز ارزش‌های اخلاقی برای انتخاب همسر مهم ارزیابی شدند (۲۶). مطالعه‌ی ما با این نتایج همسو می‌باشد. بررسی رابطه بین ارزش‌های دینی و ملاک‌های انتخاب همسر در این مطالعه نشان داد که بین این دو متغیر رابطه آماری معنادار وجود دارد. با توجه به تأثیر ارزش‌های دینی در زندگی مردم ایران، نقش معیارهای انتخاب همسر در استحکام خانواده‌ها و اهمیت ازدواج در ارتقاء سلامت جسمی، روانی، اجتماعی و عاطفی جوانان و جامعه، وجود ارتباط بین ارزش‌های دینی و ملاک‌های انتخاب همسر حائز اهمیت است. مقید بودن به ارزش‌های دینی مانند پوشش طبق عرف جامعه، با ایمان بودن و داشتن مذهب مشترک بین زوجین و تطابق فرهنگی مهم‌ترین معیارها از دیدگاه دانشجویان مورد مطالعه در پژوهش دربان و همکاران (۷) و حرازی و همکاران (۲۳) بود که با نتایج این پژوهش همخوانی دارد. آپوستو نیز در این رابطه بیان می‌دارد که عوامل فرهنگی در انتخاب همسر نقش مهمی دارند (۲۷). انتخاب همسر به عنوان یک چالش عاطفی و اجتماعی هم می‌تواند مورد بررسی قرار گیرد (۲۸). در این مطالعه دانشجویان در خصوص ملاک‌های انتخاب همسر بیشترین نمره را به بعد فرهنگی و در مورد ارزش‌های دینی بیشترین نمره را به بعد اعتقادی اختصاص دادند. از آنجایی که انتخاب همسر بر اساس معیارهای صحیح از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر ازدواج موفق است، به منظور حفظ و ارتقاء سلامت دانشجویان، پیشنهاد می‌شود با انجام مداخله و آموزش‌های متناسب اعتقادی، دینی و فرهنگی ملاک‌های انتخاب همسر در دانشجویان را ارتقا داد.

از محدودیت‌های این مطالعه می‌توان به تفاوت در ویژگی‌های فردی، شخصیتی، روانی و خانوادگی اشاره نمود که بر پاسخ به سؤالات پرسشنامه‌ها مؤثر بوده و کنترل کامل آن امکان‌پذیر نبود. همچنین نتایج قابل تعمیم به دانشجویان سایر دانشگاه‌ها نمی‌باشد. از نکات قوت این مطالعه بررسی هم‌زمان ملاک‌های انتخاب همسر و ارزش‌های دینی و ارتباط بین آن‌ها بود. از آنجا که دانشجویان در آستانه‌ی سن ازدواج هستند، توجه به نیازهای عاطفی و اجتماعی آن‌ها از وظایف مسئولان دانشگاه و دولت‌مردان کشور است.

پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی مطالعات بیشتری در این خصوص انجام شود تا عوامل مؤثر بر ملاک‌های انتخاب همسر در دانشجویان به‌ویژه در شرایط کنونی شناسایی گردد. لازم است مسئولان و برنامه ریزان بستی را فراهم نمایند تا دانشجویان با معیارهای اصیل فرهنگی، دینی و اجتماعی انتخاب همسر آشنا شوند. همچنین لازم است در ابعاد اخلاقی، خانوادگی، اقتصادی و مذهبی ملاک‌های انتخاب همسر و ابعاد عاطفی و مناسکی ارزش‌های دینی به دانشجویان آموزش داده شود. آن‌ها نیاز به حمایت بیشتر از سوی خانواده و اجتماع دارند.

تقدیر و تشکر

بدین‌وسیله از معاونت محترم تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد برای حمایت مالی و از مسئولین دانشکده‌ها، ریاست محترم و اعضای محترم شورای پژوهشی مرکز تحقیقات دانشجویی قدردانی می‌گردد. همچنین از دانشجویانی که پژوهشگران را یاری نمودند، سپاسگزاری می‌شود.

References

1. Sabbaghchi M, Nodoushan AA, Torabi F. Determinants of the Attitude towards Marriage and Family Formation in Yazd City, Iran. JIPS. 2017;3(5):131-62. [In Persian]
2. Jafari Harandi R, Islami Harandi Z. Normalization of Beloom's Family Functioning Questionnaire among Married Men and Women in Isfahan. Strategy for Culture. 2021; 14(53): 155-82. [In Persian]
3. Pourmovahed Z, Yassini Ardekani SM, Mazloomi Mahmoodabad S S, Zareei Mahmoodabadi H. Implementation of the McMaster Model in Family Therapy: Effects on Family Function in Married Couples. Iran J Psychiatry. 2021;16(1):60-7.
4. Eghbali A, Azimi M, Atayi F. The Relationship of Religious Beliefs and Communication Skills with Marital Satisfaction in Married Teachers. Journal of Reaserch on Religion & Health. 2023;9(2):66-75. [In Persian]
5. Jamalnik M, Falsafinejad, M R, Khodabakhshi-Koolaee, A, 2020. Long-term Marital Satisfaction: Couples' Narratives of the Role of Mate Selection. JCCNC. 2020; 6(4); 267-76.
6. Noorani M, Refahi ZH. A Comparison of the Spouse Selection Criteria and Emotional Maturity between Men and Women. Procedia Soc Behav Sci. 2015: 2234 –39.
7. Darban F, Azimi Roudkenar F, Ghaffari F, Azimi Roudkenar S. Study the criteria of choosing spouse from the perspective of the students in Mashhad University of Medical Sciences. Journal of Caspian Health and Aging. 2017;2(1):44-52. [In Persian]
8. Mansouri H. Investigation of the factors and sub-factors affecting the choice of spouse using techniques of Multidisciplinary Decision Making (MADM) (Case study: male and female students of Bandar Abbas). J Hormozgan Cultur Res Rev. 2019;16(11):91-108.
9. Zare Shahabadi A, Teymouri F. A Study of the Social Factors Related to Divorce Among Divorce Applicants in Yazd. Journal of Social Behavior and Community Health (JSBCH). 2021; 5(2): 750 -759. [In Persian]
10. Sadeghian E, Ghasemi SA, Maddineshat M. Exploring marriage beliefs from the perspectives of married students. Front Psychol. 2025; 16:1-13.
11. Seddighi A, Masoumi A, Shahsiah M. An Evaluation of the Relationship between Religious Orientation and Marital Satisfaction among Couples of Qom City. J Sabzevar Univ Med Sci. 2016; 22(6): 965-71. [In Persian]
12. Karami J, Heidarisharaf P, Siah Kamari R, Abasi M. Relationship of religious orientation and sense of humor with marital satisfaction with the mediation of quality of life among women with breast cancer. Health Spiritual Med Ethics. 2018;5(4):2-8.
13. MirshahJafary SE, Kaviani H. Modeling Tendency of Medical Sciences Students to Religious Education According to the Theory of Fishbein&Aizen. Journal of Reaserch on Religion & Health. 2016;2(4):25-34. [In Persian]

14. Villani D, Sorgente A, Iannello P, Antonietti A. The Role of Spirituality and Religiosity in Subjective Well-Being of Individuals With Different Religious Status. *Front Psychol.* 2019;10:1525.
15. Aghasi M, Fallah minbashi F. The Attitudes of Iranian Youth towards Marriage, Marriage Partner Selection and Forming a Family. *Women Studies.* 2015;6(0):1-21. [In Persian]
16. Alavi M, Alahdad R, Shafeq SM. Mate selection criteria among postgraduate students in Malaysia. *Procedia Soc Behav Sci.* 2014; 116: 5075 –80.
17. Fazlollahi Ghomshi S, Maleki Tavana M. Mate Selection Criteria Among University Students. *Culture in the Islamic University.* 2013;3 (1): 131-54. [In Persian]
18. Samani S. Important criteria for spouse selection in a sample of Iranian youth. *Psychol Rep.* 2007;100(1):59-65.
19. Masoudinia Z, Bankipoorfard AH, Gholizadeh A. Qualitative Study of the Experiences of Divorced Men and Women of Cultural Factors Inducement Divorce. *Journal of Applied Sociology.* 2015; 26(1): 39-64. [In Persian]
20. Karunarathne Rasika R.A.R. Divorce and its Influence on Social Progression; Social Worker Intervention. *E-Journal of Social Work.* 2021; 5(2): 25-34.
21. Isanejad O, Hooshmand S. Examining Factor Structure, Validity and Reliability of Mate Selection Criteria Inventory (MSCI) in an Iranian Sample. *J Family Res.* 2018;14(3):327-44. [In Persian]
22. Serajzadeh SH, Pouyafar MR. Religion and social order: The examination of the association of religiosity with anomie feelings and deviance among a student sample. *Social issues Iran. Journal: Social Problems of Iran.* 2009;16(63):71-105. [In Persian]
23. Harrazi MA, Hosseini Motlagh SM, Sadrian MR. The attitude of medical students towards marriage. *J ShahidSadoughi Univ Med Sci.* 2001; 1(9): 37-43. [In Persian]
24. Abbaszadeh M, Behi M, Darbandi MA, yusefi M, JamalzadehF. Criteria of spouse selection in the boy and girl students in the Zabol University of Medical Sciences in 2008. *Rostamineh.* 2010; 3:80-8. [In Persian]
25. Ansari Niaki M; Ahadi F, Bagherzadeh A, Ghorbani R. The Criteria of Choosing a Right Partner From the Point of View of Unmarried Students of Semnan University of Medical Sciences. *Middle East J Rehabil Health Stud.* 2014;1(2):e24268.
26. Bijari H, Sepehri Shamloo Z, Mahram B, Sadeghi MS. Spouse Selection Criteria through the Perspective of Satisfied Individuals with Marriage during their Engagement Period: A Qualitative Study. *J Ferdowsi Univ Mashhad Soc Sci.* 2020;16(2):76-41. [In Persian]
27. Apostu I. Attraction and Decision in Choosing a Spouse. *EEJMHB.* 2021; 5(1): 57-66.
28. Abassi S, Panah ali A, Aghdasi A, Alivandi Vafa M. The relationship of self-esteem and spiritual intelligence with fear of marriage in college students; The mediating role of psychological hardiness. *J Res on Religion & Health Year.* 2024;10(3):65-80. [In Persian]